

POLITECHNIKA ŚLĄSKA
WSPÓLNA SZKOŁA DOKTORSKA
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY

DYSCYPLINA: ARCHITREKTURA I URBANISTYKA

ROZPRAWA DOKTORSKA

TEMAT:

„ZNACZENIE ARCHITEKTURY TERENÓW NADRZECZNYCH
DLA WSPÓŁCZESNYCH MIAST W KONTEKŚCIE PARADYGMATU
ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU. OPTYMALIZACJA STRATEGII PROJEKTOWYCH”

AUTOR: MGR INŻ. ARCH. MONIKA JASZEK

Kontakt z autorem:
adres e-mail: Monika.Jaszek@polsl.pl
jaszaprojekt@gmail.com
telefon: 691 728 527

PROMOTOR: DR HAB. INŻ. ARCH. BEATA MAJERSKA-PALUBICKA.PROF. PŚ

GLIWICE, 2024

Streszczenie rozprawy doktorskiej w języku polskim

Zawarte w rozprawie doktorskiej badania dotyczą rozwiązań architektoniczno-urbanistycznych obszarów nadrzecznych oraz ich roli i znaczenia dla współczesnych miast w kontekście zrównoważonego rozwoju. Rozprawa doktorska obejmuje również badania odnoszące się do próby optymalizacji strategii projektowych podejmowanych podczas transformacji miejskich obszarów nadrzecznych współczesnych miast w ujęciu zrównoważonego rozwoju. Praca podzielona została na cztery rozdziały (Rozdział I – Wprowadzenie, Rozdział II – Badania ogólne, Rozdział III – Badania szczegółowe oraz Rozdział IV – Podsumowanie). Natomiast prowadzone w niej badania podzielono na trzy etapy badawcze. Pierwszy etap stanowią badania ogólne, które zawarto w rozdziale drugim. W trakcie realizacji badań ogólnych drugiego rozdziału, przyjęty na wstępie rozprawy przedmiot badań w postaci architektury terenów nadrzecznych współczesnych miast, został uszczegółowiony do **rozwiązań architektoniczno-urbanistycznych obszarów nadrzecznych współczesnych miast**. Ponadto na podstawie badań ogólnych dokonano **doprecyzowania przedmiotu badań** do nadrzecznych obszarów centralnych zlokalizowanych w współczesnych miastach dwubrzeźnych, posiadających strukturę historycznego miasta, dla których na przestrzeni ostatnich 20 lat podjęto działania transformacyjne, mające na celu integrację nadrzecznych obszarów centralnych z miastem. Ograniczenie badawcze do nadrzecznych obszarów polskich miast, uzasadnione jest 20sto letnim czasowym opóźnieniem w podejmowaniu działań transformacyjnych dla obszarów nadrzecznych względem miast Europy. Opóźnienie to stanowi również istotny aspekt dla weryfikacji działań podejmowanych w nadrzecznych przestrzeniach polskich miast, wobec współcześnie zmieniających się paradygmatów transformacyjnych z regeneracji urbanistycznej na urbanistyczno-przyrodniczą czy przyrodniczą. Doprecyzowany w rozdziale drugim przedmiot badań, stanowił będzie przedmiot badań szczegółowych, zawartych w trzecim rozdziale rozprawy. Zakres badań drugiego rozdziału obejmuje określenie podstawowych zagadnień, dotyczących rozwiązań architektoniczno-urbanistycznych obszarów nadrzecznych współczesnego miasta. W rozdziale drugim analizie poddane zostały zagadnienia m.in. z zakresu: połączenia miasto-rzeka w ujęciu historycznym i współczesnym, lokalizacji miasta względem rzeki oraz podziału obszarów nadrzecznych w mieście. Analizie w formie przeglądowej, poddane zostały także przykłady transformacji nadrzecznych obszarów centralnych miast dwubrzeźnych europejskich oraz polskich, których realizację rozpoczęto po drugiej połowie XX wieku. W rozdziale drugim zawarto również badania z zakresu znaczenia rozwiązań architektoniczno-urbanistycznych nadrzecznych obszarów centralnych dla współczesnych miast, badania z zakresu zagrożeń lokalnych oraz globalnych dla tych obszarów miasta oraz zagadnienia zrównoważonego rozwoju w ujęciu obszarów nadrzecznych. Na podstawie realizacji badań ogólnych rozdziału drugiego sprecyzowano **trzy tematyczne grupy kryteriów badawczych**, dotyczące: znaczenia rozwiązań architektoniczno-urbanistycznych nadrzecznych obszarów centralnych dla współczesnych miast; lokalnych oraz globalnych zagrożeń dla tych obszarów miast; oraz kryteriów kształtowania nadrzecznych obszarów centralnych współczesnych miast w kontekście zrównoważonego rozwoju. Drugi etap badawczy, stanowiący rozdział trzeci rozprawy doktorskiej poświęcony został badaniom szczegółowym. Dla realizacji tych badań dokonano wyboru przykładów badawczych, wyłonionych pod względem doprecyzowanego w rozdziale drugim przedmiotu badań. Do badań szczegółowych, przyjęto cztery przykłady nadrzecznych obszarów centralnych współczesnych miast dwubrzeźnych, polskich, posiadających strukturę historycznego miasta, dla których na przestrzeni ostatnich 20 lat podjęto działania transformacyjne. Przykładami tych nadrzecznych obszarów centralnych miasta są: Bulwary Wiślane w Warszawie, Park Ludowy w Lublinie, północny cypel Wyspy Spichrzów w Gdańsku oraz Wyspa Młyńska w Bydgoszczy. Wybrane przykłady i ich rozwiązania architektoniczno-urbanistyczne poddano badaniom pod względem: charakteru oraz celów transformacji; charakterystyki obszaru nadrzecznego oraz miasta; kontekstu historycznego połączenia miasto-rzeka; przyczyn podjęcia transformacji, analizy działań transformacyjnych oraz strategicznych. Szczegółowej analizie zostały również poddane obowiązujące współcześnie miejskie dokumenty strategiczno-planistyczne tj: Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego; Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego; Strategia Rozwoju Miasta, Program Rewitalizacji Miasta; Miejski Plan Adaptacji do Zmian

Klimatu. W badaniach ujęto także tzw. „programy dla rzeki”. Kolejno szczegółowej analizie poddano rozwiązania architektoniczno-urbanistyczne nadrzecznych obszarów centralnych miast w zakresie przyjętych trzech tematycznych grup kryteriów badawczych. Dla tak szczegółowo przebadanych czterech przykładów, dokonano zestawienia otrzymanych wyników i wniosków w postaci „Kart przykładów”. Kolejno przeprowadzono analizę i ocenę otrzymanych wyników, co umożliwiło weryfikację kierunków działań transformacyjnych podejmowanych w nadrzecznych obszarach centralnych miast polskich w kontekście zrównoważonego rozwoju. Umożliwiło to także wskazanie kierunków transformacji tych obszarów miasta w ujęciu regeneracji urbanistycznej, urbanistyczno-przyrodniczej oraz przyrodniczej. Realizacja badań szczegółowych pozwoliła również na wskazanie konfiguracji znaczenia rozwiązań architektoniczno-urbanistycznych nadrzecznych obszarów miasta, wpływających na niwelację największej liczby zagrożeń lokalnych oraz globalnych przy jednoczesnym spełnieniu największej liczby kryteriów zrównoważonego rozwoju. Na podstawie realizacji badań szczegółowych sformułowano wnioski zbiorcze, które w rozdziale czwartym, stanowiącym trzeci etap badań, posłużyły do sprecyzowania założonych na wstępie rozprawy dwóch **celów badawczych rozprawy** tj.:

- Określenie znaczenia rozwiązań architektoniczno-urbanistycznych nadrzecznych obszarów centralnych dla współczesnych miast dwubrzeżnych, polskich, posiadających strukturę historycznego miasta - sprecyzowanie wytycznych projektowych dla tych rozwiązań w kontekście zrównoważonego rozwoju.
- Optymalizacji strategii projektowych podejmowanych podczas transformacji nadrzecznych obszarów centralnych współczesnych miast dwubrzeżnych, polskich, posiadających strukturę historycznego miasta w kontekście zrównoważonego rozwoju.

Wnioski zbiorcze z badań ogólnych oraz szczegółowych pozwoliły na weryfikację założonej na wstępie hipotezy oraz pozwoliły na sprecyzowanie odpowiedzi na postawione pytania badawcze.

słowa klucz: architektura terenów nadrzecznych, rozwiązania architektoniczno-urbanistyczne obszarów nadrzecznych, nadrzeczny obszar centralny, transformacja obszarów nadrzecznych, współczesne miasto, miasto dwubrzeżne, zrównoważony rozwój